

Ten eerste

Justitie gaat getuigen horen op Jamaica in omkopingszaak grondstoffenhandelaar

Trafigura opnieuw in opspraak

Van onze verslaggever
Jeroen Trommelen

AMSTERDAM Het Nederlandse Openbaar Ministerie gaat getuigen horen op Jamaica in de omkopingszaak van Trafigura Beheer bv, de grondstoffenhandelaar die in opspraak kwam vanwege het dumpen van gif in Ivoorkust.

De in Nederland gevestigde multinational maakte vier jaar geleden 466 duizend euro over aan het herverkiezingsfonds van een regeringslid op Jamaica, kennelijk met als doel een oliecontract met het land te verlengen.

Het omkopschandaal brengt Trafigura mogelijk voor een tweede keer voor de Nederlandse rechter. Afgelopen juli werd het bedrijf veroordeeld tot een boete van 1 miljoen euro voor de illegale export van giftig afval van

uit Amsterdam naar Ivoorkust. Het onderzoek naar de Jamaicaanse affaire heeft ruim een jaar stilgelegen in afwachting van een nieuwe wet waardoor getuigen van omkoping onder ede kunnen worden gehoord.

Het onderzoek brengt voor het eerst ook de Nederlandse directie van Trafigura Beheer in het vizier van justitie. De Nederlander Rutger Weber, die in 2006 in Amstelveen leiding gaf aan het beheerskantor van Trafigura, was niet persoonlijk betrokken bij de omkoping, maar fungeerde volgens interne bedrijfsrespondentie wel als contactpersoon naar de Nederlandsche Bank. Eind 2007 vertrok hij bij Trafigura.

Volgens de interne correspondentie suggereerde de Nederlandse directeur in oktober 2006 de omstrede Jamaicaanse betaling als onderdeel van een 'sponsorprogramma van Trafigura' te melden bij de Nederlandsche bank. Volgens de Lon-

dense directie was van zo'n programma echter geen sprake. Weber zegt zich desgevraagd niets van de correspondentie te herinneren. 'Er gebeurde in die tijd zoveel.'

De onderhandelingen over de transactie in Jamaica werden in augustus 2006 gevoerd door de alge-

Bedrijf moet mogelijk weer voor de rechter verschijnen

meen directeur van het bedrijf, de Fransman Claude Dauphin. Het Openbaar Ministerie wilde Dauphin vorig jaar al persoonlijk vervolgen voor de gifdump op Ivoorkust, maar slaagde daarin niet omdat hij niet persoonlijk bij de export van het afval betrokken zou zijn geweest.

Volgens de officiële verklaring van het bedrijf was de betaling in Jamaica onderdeel van een 'commerciële overeenkomst' met het herverkiezingsfonds en niet in strijd met internationale corruptieverdragen.

Het verhoor van de getuigen op Jamaica vindt vermoedelijk binnen enkele maanden plaats, zegt een woordvoerder van het landelijk parket in Rotterdam. Eerdere pogingen van Nederlandse rechercheurs om getuigen aan het spreken te krijgen, liepen stuk op hun zwijgzaamheid. De getuigen zijn hooggeplaatste personen in de Jamaicaanse politiek, onder wie oud-premier Portia Miller en PNP-voorzitter Bobby Pickersgill. Ook een oud-minister van Energie en oud-minister Campbell van Informatie staan op de lijst.

Kort na een persoonlijk bezoek van Trafigura-directeur Dauphin aan de Jamaicaanse regering maakte Trafigura in drie betalingen in totaal

466 duizend euro (destijds 31 miljoen Jamaicaanse dollar) over op de bankrekening van herverkiezingsfonds CCOC (Colin Campbell Our Candidate) van de toenmalige PNP-regering.

Aangenomen wordt dat het bedrijf daarmee de verlenging van een profijtelijk contract voor de levering van Nigeriaanse olie wilde veiligstellen. Dergelijke omkoping is sinds 2001 in Nederland verboden op grond van het corruptieverdrag van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.

Het is in Nederland uitzonderlijk dat corruptie wordt vervolgd van internationale bedrijven die, meestal vanwege gunstige belastingmaatregelen, in ons land zijn gevestigd. Naast het onderzoek naar omkoping door Trafigura loopt volgens Justitie nog één vergelijkbaar onderzoek. Om welk bedrijf dat gaat, wil de woordvoerder niet zeggen.

Ten eerste

Bij materieeltak van defensie is drugshandel en diefstal de norm

In de Haagse Frederikkazerne is een levendige handel in illegale sigaretten, ghb, anabolen, amfetaminen en viagra. Hogere militairen en burgerpersoneel zouden elkaar dekken.

Van onze verslaggevers
Merijn Rengers, John Schoorl

DEN HAAG Bij de Defensie Materieel Organisatie (DMO) heerst een cultuur waarin machtsmisbruik, drugshandel, diefstal en het gebruik en doorverkopen van defensiemateriaal voor eigen gewin de gewoonte is van de wereld is. Dit blijkt uit interne defensiedocumenten.

In de gedetailleerde verklaringen die in het bezit zijn van de Volkskrant staat onder meer beschreven hoe op het hoofdkantoor van DMO, in de Haagse Frederikkazerne, door defensiepersoneel illegale sigaretten, ghb, amfetaminen, anabolen en viagra wordt verkocht. Ook bestaat er een levendige handel in defensiegoederen, zoals schoonmaakartikelen, verf, auto-onderdelen, laptops en telefoons. Ten slotte worden dienstauto's en andere legervoertuigen gebruikt voor privéactiviteiten.

DMO is verantwoordelijk voor de aan- en verkoop en het beheer van al het defensiematerieel. Bij de dienst werken meer dan zesduizend burgers en militairen.

De sjoemelcultuur bij DMO wordt volgens de verklaringen in de hand gewerkt doordat hogere militairen en burgerpersoneel van defensie elkaar dekken. Ook is sprake van intimidatiepraktijken, wegglijken en alerhande voordeeltjes die het personeel zich heeft toegeekend.

'Open winkel'

Defensie heeft in 2008 en 2009 de Centrale Organisatie Integriteit Defensie (COID) onderzoek laten doen naar de bedrijfscultuur bij DMO. De COID concludeerde dat er bij de materieelafdeling sprake was van een 'open winkel', 'een risicovolle bedrijfsvoering', 'opportunistisch beheer van dienstvervoer' en 'mogelijkheden tot onoorbaar gedrag'. Ook werd een groot wantrouwen tussen personeel en leidinggevenden geconstateerd.

Deze conclusies lekten in november 2010 uit, en leidden tot een confrontatie in de Tweede Kamer. PvdA-Kamerlid Angeliën Eijssink wilde de heldering van minister Hillen van Defensie, maar die weigerde het rapport vrij te geven. Hillen stelde in de Kamer dat het ging om een 'incident' en dat alle misstanden waren aangepakt.

Volgens betrokkenen is dat niet het geval. Een van de weinige concrete ingrepen door defensie is het overplaatsen van een klokkenluider.

Jan Kleian, voorzitter van de defensievakbond ACOM, beaamt dat de problemen met integriteit voortduren. De vakbondsmantel ontving nog steeds signalen over de 'onoverzichtelijke huishouding' binnen DMO, het niet ingrijpen bij integriteitschendingen en onderling wantrouwen op de Frederikkazerne. 'De minister riep maar wat', aldus Kleian.

Het ministerie van Defensie laat weten dat het 'in verband met de privacy' niet op de inhoud van het onderzoek kan ingaan. Wel zijn de aanbevelingen van de COID overgenomen, aldus een woordvoerder.

De Frederikkazerne in Den Haag, waar het hoofdkantoor is gevestigd van de Defensie Materieel Organisatie.

Foto Joost van den Broek / de Volkskrant

Structureel gebrek aan toezicht en een sfeer van wantrouwen

Iedereen kon zijn gang gaan

Van onze verslaggevers

DEN HAAG De belangrijkste integriteitsdeskundige van het ministerie van Defensie en mede-auteur van de nieuwste editie van het Praktijkboek Militaire Ethiek, drs. C. Verwoerd, beschikt over een bijzonder verhelderend gebruik van misstanden bij de dienst Defensie Materieel Organisatie (DMO) aan te duiden.

Stelen door militairen en burgers op de Haagse Frederikkazerne heet bij haar 'een attractieve dienstverlening'. Het te pas en te onpas meeneemen van militaire auto's voor privégebruik noemt de criminologe 'opportunistisch beheer van dienstvervoer'. Het gebrek aan toezicht bij de organisatie wordt door haar vertaald als het bestaan van 'een open winkel'. Verwoerd schrijft dit in een vertrouwelijke brief, behorend bij een intern defensierapport naar integriteitschendingen bij DMO, uit de zomer van 2009.

Zij schetst in drie kantjes een organisatie waar er een structureel gebrek aan toezicht is, een sfeer van wantrouwen heerst en waar personeelsleden hun eigen koninkrijken en vertrouwelijk verklaringen over integriteitschendingen bij de dienst. De verklaringen zijn zeer gedetailleerd, en bevatten onder meer namen en functies van alle betrokkenen.

kend bij de defensieafdeling, net zoals er 'disciplinaire maatregelen tegen de daders' komen, zoals Verwoerd in de brief bepleit.

DMO is als apart onderdeel van het ministerie van Defensie in 2004 opgericht. De omvangrijke afdeling is verantwoordelijk voor de aan- en verkoop van al het defensiematerieel, het beheer en het (groot) onderhoud

Er was een heus drugslaboratorium en een levendige handel in gestolen kleding

ervan. Bij DMO werken meer dan zesduizend burgers en militairen, afkomstig van de marine, landmacht en luchtmacht en marechaussee.

Mede door Verwoerds verhelderende taalgebruik bleven de problemen bij DMO tot nu toe onduidelijk. De Volkskrant beschikt nu over officiële en vertrouwelijk verklaringen over integriteitschendingen bij de dienst. De verklaringen zijn zeer gedetailleerd, en bevatten onder meer namen en functies van alle betrokkenen.

Ten overstaan van integriteitsdeskundige Verwoerd vertelde een defensiemedewerker bijvoorbeeld over drugshandel op de Frederikkazerne: van ghb, amfetaminen en anabolen tot viagra. In potten op de kazerne waren de drugs opgeslagen, en er was eveneens sprake van 'een drugslaboratorium'. Ook wordt een levendige handel in 'illegale sigaretten' en 'gestolen kleding' beschreven.

Bijzondere aandacht in de verklaringen is er voor het 'misbruik dienstvervoer'. Burgers en militairen gebruiken aan de lopende band de leaseauto's van Defensie om op vakantie te gaan en de lokale scoutingvereniging te ondersteunen. Militaire vrachtauto's werden ingezet voor de carnavalsvereniging.

Onder het kopje 'ontvreemden van defensiemateriaal' kreeg de Centrale Organisatie Integriteit Defensie van Verwoerd een uitgebreide opsomming voorgeschoteld. Voorbij komen gestolen laptops, beeldschermen, auto-onderdelen, dozen schoonmaakmiddelen en autoradio's.

Militairen en burgers werden betrapt, illegale zaken werden bij herhaling gezien en gemeld, maar er werd niet ingegrepen, staat in de verklaringen. Niemand leek trek te hebben in een confrontatie met een collega of een meerdere. Dat zou de eigen voordeeltjes of loopbaan bevoorrecht in gevaar kunnen brengen.

Zo bleven de integriteitschendingen lang voor de buitenwereld onzichtbaar. Op de kazerne zelf was er weinig begrip voor mensen die niet wilden meedoen, of aanstoot namen aan de gang van zaken. Een klokkenluider bij DMO werd gestalkt door een daar werkende drugshandelaar, geïntimideerd door een fraudeur en gepest door medewerkers die waren betrapt op diefstal.

Na diverse meldingen boog de Centrale Organisatie Integriteit Defensie (COID) zich over het 'ongewenste gedrag'. De COID bevestigde observaties van de klokkenluider, maar bleek mild voor de daders. Die worden niet met naam genoemd en evenmin bestraft. De klokkenluider is de enige die wel met naam en toenaam wordt genoemd.

Minister Hillen werd over de misstanden in november vorig jaar op het matje geroepen door de PvdA. Het rapport over de misstanden bij DMO wilde hij niet vrijgeven, en de bijbehorende brieven evenmin. Het 'incident' was achter de rug, zei Hillen. 'Dan ga je niet alsnog de vuile was buiten hangen om te laten zien wat voor ellende er allemaal in je eigen bedrijf aan de gang is.'

POSTUUM JOHN BARRY, ARRANGEUR EN COMPONIST VAN DE JAMES BOND-TUNE

De man die James Bond cool maakte

Het thema voor de openingstune van *Dr. No* was al door iemand anders bedacht, maar John Barry maakte het lied tot een succes. Barry werd Bonds huiscomponist, al was niet iedereen blij met zijn creaties.

'Dum di-di dum dum.' Als de eerste noten kwamen binnenrollen, voortgeduwd door een metalige gitaar, dan wist je zeker dat het spannend ging worden. De James Bond-herkenningmelodie, in 1962 voor het eerst te horen bij de openingstitels van *Dr. No*, was dan ook meer dan een inleidend deuntje of een inwisselbare filmjingle.

'Dum di-di dum dum', zoals de melodie door de zondag overleden arrangeur en componist John Barry zelf liefkozend werd genoemd, groeide in vijftig jaar uit tot een muzikaal Hollywood-monument en het sexy en gelikte kwaliteitsstempel voor de eeuwigdurende James Bond-filmreeks.

Surfgitaar op bigband-jazz
De Brit John Barry (York, 1933) begon zijn carrière als componist bij de tv-studio's van de BBC, eind jaren vijftig. In 1962 werd hij gevraagd mee te werken aan herkenningstune en muziekscore voor de film *Dr. No*, naar een boek van Ian Fleming, met Sean Connery en Ursula

Andress in de hoofdrollen.

Een thema voor de openingssequen- tence, te beluisteren na de beelden van het Bond-silhouet in de loop van een pistool, was al bedacht door de componist Monty Norman. Barry ging ermee aan de slag en arrangeerde de melodie als surfgitaar op spetterende bigband-jazz, want surfmuziek was een rage begin jaren zestig.

Afrijselijk lied

Barry bleef na *Dr. No* de huiscomponist voor de Bond-reeks. In 1964 schreef hij de Bond-kraker *Goldfinger*, bij de gelijknamige film. Zijn stuk werd destijds zeer slecht ontvangen door Harry Saltzman, de producent van de film.

In 2006 openbaarde Barry de werdinggeschiedenis aan de Britse krant *The Telegraph*. 'John, dit is het meest afrijselijke lied dat ik ooit heb gehoord', was Barry toegebeten door de telefoon. Dat het lied uiteindelijk toch de film haalde, prachtig snerend gezongen door Shirley Bassey, dankte Barry aan het feit dat er op korte termijn geen ander stuk ge-

Barry's song voor *Goldfinger* werd destijds zeer slecht ontvangen door de producent van de film.

John Barry
Foto AP

schreven kon worden. De deadline mocht niet worden opgerekt, en zo kon *Goldfinger* een van de meest geliefde filmliedjes van Hollywood worden.

Barry's Bondson- ges werden stuk voor stuk klassiekers: *You Only Live Twice* uit 1967, *Moonraker* uit 1976, opnieuw gezongen door Shirley Bassey, *The Man With The Golden Gun* uit 1974.

Maar zijn grootste successen vierde Barry buiten de Bond-franchise. Barry won Oscars voor beste filmmuziek bij *Dances with Wolves* (1990), *Out of Africa* (1985), *The Lion in Winter* (1968) en *Born Free* (1966). Daarnaast schreef Barry de muziek bij memorabele films als *Midnight Cowboy* (1969), *Body Heat* (1981) en *The Cotton Club* (1984).

Jane Birkin

In zijn dagelijks leven trad Barry in de voetsporen van de held voor wie hij zulke onsterfelijke muziek had geschreven. Hij koos zijn vriendenkring binnen de jetsset, was beste maatjes met acteur Michael Caine,

trouwde in 1965 met het Engelse seksymbool Jane Birkin.

Tot zijn dood ging Barry onberispelijk gekleed in maatpak, hij had stijl in muziek én uiterlijk tot grootste deugd verheven.

Wat hij voor de immense, wereldwijde populariteit van James Bond heeft betekend, valt nauwelijks te schatten. Zijn vriend en mede-componist David Arnold verwoordde het gisteren zo: 'James Bond was eindelijk veel minder cool geweest als John Barry zijn hand niet had vastgehouden.'

John Barry is 77 jaar geworden.

Robert van Gijssel

'Dum di-di dum dum' - fragment uit de beroemdste filmtune aller tijden

